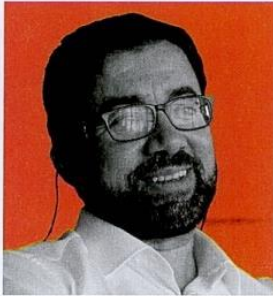

24 / Z RAPORU

MURAT
YÜLEK

PROF. DR. MURAT YÜLEK

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ

Türkiye ve Irak: Yakın Ortadoğu'da işbirliği zamanı geldi mi?

Komşumuz Irak Ortadoğu'da önemli aktörlerden idi. İran ile savaş, Kuveyt ile savaş, Arap baharı, Baas rejiminin çöküşü, IŞİD terör örgütü işgali derken ekonomik, siyasi ve sosyal durumu kötüleşti. Aktör ülkelerden sorunlu ülkelere birisi haline geldi. Suriye de benzer durumda olduğu için, güneydoğu sınırlarımız Türkiye'ye eskiye göre daha büyük yük getiriyor. Oysa, Irak ve Suriye'de istikrarlı yönetimler olursa güneydoğu komşularımız Türkiye'nin (ve tabii Irak ve Suriye'nin de) ekonomik ve sosyal refahının artmasına önemli katkı yapabilir.

Irak yönetimi çok boyutlu problemlerle karşı karşıya. 1980'li yıllardan itibaren Baas yönetiminin yanlış kararlarıyla girdiği savaşlar ve ardından yaşanan dış müdahaleler ülkedeki fiziki ve askeri altyapıyı neredeyse ölçüde sıfırladı. Nüfusu Türkiye ve İran'ın yarısı seviyesinde 43,5 milyon kişiye ulaşan ülkede eğitim ve sağlık hizmetleri geriledi. Gıda ve enerji güvenliği büyük risk altında. Ulaştırma altyapısı geliştirilmeyi bırakın bakımı dahi zor yapılır seviyede. Ülkedeki ekonomik faaliyetlerin üçte birisi petrol sektörüne ait. İhracat gelirlerinin yüzde 97'si; devlet gelirlerinin yüzde 90'ı yine petrol kaynaklı.

Ülkede tarım sektörü ve petrol dışı özel sektör faaliyetleri çok düşük seviyelerde. Bankacılık sektörü kredi hacmi düşük ve verilen bankacılık hizmetleri zayıf. Bu yüzden, her ne kadar kişi başına gelir 4.800 dolar seviyesinde görünse ve bunun sayesinde Irak orta gelir sınıfında bir ülke olarak bilinse de ekonomik ve sosyal gelişmişlik açısından büyük sıkıntılarla karşı karşıya.

Irak siyasi açıdan da oldukça istikrarsız. 2019 yılında başlayan olayların ardından, 2021 yıl Ekim ayında yapılan seçimlerden sonra Sadrist hareket bir sene boyunca hükümeti kuramadı. Muhammed Şiya Sudani başkanlığındaki yeni hükümet, bir taraftan 2023 bütçesini Meclis'ten geçirmeye çalışıyor diğer taraftan uzun ömürlü olmaya çalışıyor. Hükümet, kurlardaki dalgalanmanın kontrol edilememesi sebebiyle Merkez Bankası

Başkanını Ocak sonunda görevden aldı. Oysa Irak 1980'li yıllara kadar petrol gelirleri sayesinde orta gelirli ülkeler arasında sosyalist olsa da parlak sayılabilecek bir ülke olarak anılırdı. Petrole dayan ekonomisini sektörel açıdan çeşitlendiremese de halkına eğitim, sağlık gibi temel kamu hizmetlerini sağlayabiliyordu. Arap ülkeleri arasında başa oynamak amacındaki Saddam'ın fevri politikaları Irak'ın başına büyük sorunlar açtı.

Bugüne geri gelirsek; Irak'ın desteklemese de PKK tipi terör örgütlerine karşı koyacak gücü olmaması Türkiye ile olan ilişkilerini sertleştiriyor. Bu durum, Türkiye'nin de Irak'a karşı mesafeli davranmasına sebep oluyor. Irak'ın kuzeyindeki Kürdistan Bölgesel Yönetiminde halk ve yönetim Türkiye'ye karşı oldukça sıcak olsa da Irak merkezli yönetimi Türkiye'ye yaklaşmıyor. Yönetim Irak'taki ana aktörler olan ABD ile İran arasında bir dengeleme çabası içinde. Önemli kararlar alabilecek ve vizyonlu hükümetlerin güçlü bir siyasi güce sahip olması kısa vadede mümkün gözüküyor.

Tüm bunlar, Türkiye ile Irak arasındaki yakınlaşma ve bölgesel işbirliğini engelleyen faktörler. Oysa yakınlaşma ve işbirliği her iki ülkeye de büyük fayda getirecek. Acaba Türkiye'nin Suriye, Ürdün, Lübnan ve Irak'ta da (ve belki de İran'ı da) içine alan yeni bir bölgesel işbirliği projesi ortaya atması zamanı geldi mi?